

כן פסטיבל

לא פסטיבל

הראשונים. לפיכך אל יתפלא איש אם לא יבוא עכשיו, אם אכן ייערך הפסטיבל.

○ אין לנו כל כוונה לסתום את פיו של איש. מי שחשקה נפשו לקרוא משיריו בפסטיבל דווקא בימים אלה — ארבה, יבוא וישורר. אבל בלי עדינו ובלעדי אלה החושבים כמונו.

○ גרועים מכל בעיני הם חכמי מועצת אגודת הסופרים שנדרו לפרסם כתבי-גינוי אילו אני במקום מחריש כל החרושים האלה ביחס ל-מתחולל במדינת היהודים ובשטחים הכבושים בידיה — הייתי נוהר שלא להשמיע אפילו ציוץ קל שבקלים כנגד אנשים המבקשים לשמר את כבודיה של השירה העברית, לא רק לדרור הזה אלא גם לטווח רחוק יותר.

אם הם סבורים, לעומת זאת, שנתמזל מזלם והגיעה שעתם לעלות על סוס וליטול לידיהם את המושכות על כרייה שלא הם שטרחו בהולדתה, בחזנתה ובפרנסתה — יבושם להם. ולא בלשון המליצה בלבד. שכן ליותר מכל דבר אחר הם נוקקים בשעה זו לכושם.

ולכסוף, למען מנוע כל אייבהנות, אני מוצא לנחוק לחזור ולהבהיר מה שצריך להיות מובן לכל מי שקרא את גילוייהרעת שנתלווה לכתבי ההתפטרות שלי ושל נסים קלדרון. והוא, שעל

כרגיל בנסיבות כאלה, חברה לה שוב יחדיו המקהלה הזמורת של צבועים, שוטים ותמימים. וכך, בעוד זה — רק תמולי-שילושם דברו בשער בתרבים של הש אריאל שרון, הליברל הנודע, מקונן על "סתימת פיות", כא חברו ומשורר על "גול עצמי", ואילו הללו — הללו "מגנים", "מתייחסים בחומרה" וכו' וכו'.

מרביתם אינם ראויים לתשובה. שהרי דיבריהם לא בתוס'לב נאמרו. כשמרטיץ בוכר, מורי ורבי, פיתח את שיטתו הדיאלוגית בפילוסופיה — לא על דיאלוג עם אלה ושכמותם חשב. אבל לדיעתו של הציבור הרחב ואולי גם למענם של אלה שבאמת ובתמים אינם מבינים, שהרי איש לא טרח — ושוב, כרגיל — לצטט (ואולי אף לקרוא) את כתבי-ההתפטרותנו בשלמותו (והללו עוד מקוננים על סתימת פיות...), הרי הנקודות הבאות ל-עיונכם:

○ איש לא החריש פסטיבל שנערך בידי יעקב אגמון. מי שקרא להחרמה — קרא להחרמת פסטיבל הנערך בחסות ממשלת ישראל, ואשר שר מטעמה אף אמר לפתוח אותו.

○ איש לא העלה בדעתו להחרים גם כינוס הנערך בחסות ממשלת ישראל לפני חמישה-שישה חודשים, כשהתחלנו במלאכתנו. החי ששות וההיסוסים החלו נוכח אירועי החודשים האחרונים. לכל גביגמל יש נקודת-שפירה. נקר דת-השפירה שלנו היתה פרשת ביתא. וזאת לר-כור: בעוד אנחנו טורחים באירגון פסטיבל שירה בינלאומי יוצא אחר משריה הבכירים של הממ-שלה אשר בחסותה יתקיים אותו פסטיבל — לעג הגורל, ש-רהמישפטים שלה דווקא — בקריאה למחוק כפר ערבי מעל פני האדמה! וגם זאת: עד כה לא שמענו כי שר זה ננוף עליידי מי מחבריו או שהורח מתפקידו.

○ אין לנו שום אשליות לגבי מידת העניין של "הימין" בשירה. ספקותינו מתייחסים אך ורק למידת התעניינותו של "השמאל" בה. מי שתמה מה פסול כי בפסטיבל שירה תחת חסותם של ה"ה שמר, שרון ושירי מגלה את יחסו שלו לשירה העברית, בפרט, ולשירה, בכלל.

○ מועד הפסטיבל נקבע לחודש יוני. לפי תחזיות רבות המתפרסמות בעיתונים, יהיה זה סמוך מאוד למועד תחילת מסעי-החירות הקרוב. בשום פנים לא רצינו למצוא עצמנו במצב שבו ישמש פסטיבל שירה נשק בידי רמאגוניס המס-תמיכים עליו כראייה לכך שרעת-הקהל הגאווה בעולם מתיצבת לימינה של הממשלה השלטת בישראל.

○ האם באמת העלה מישהו בדעתו כי נקרא או נזמין אנשים לקרוא שירים על הזמן ועל החלום, על האהבה ועל הרעות, על דרכו של עולם ואפילו על דרכיו הנלוות — במרחק של כמה מאות מטרים מהנקום שבו מטילים רימוני-גז על נשים וילדים?!

○ לא אנחנו היינו הראשונים שהחרמנו את הפסטיבל. ראשונים היו אותם עשרות משוררים מוזמנים שאף לא טרחו לזכותנו בתשובה על מיכתב-ההזמנה שנשלח אליהם, וכן אלה שהשיבו כדרך שהשיב לנו, אם לנקוב רק בשם אחד, רפאל אלכרטי, גדול משוררי ספרד. ושוב, זאת לדעת! שעה שאנו עשינו כמיטב יכולתנו לשכנע את ידידינו בארץ ובעולם בחשיבות ההשתתפות בפסטיבל, עשו אלה כמיטב יכולתם לשכנע אותנו כי, בתנאים אלה בנשורה של הספרות העברית כבר אחרי פרשת ביתא ואירועי החודשים האחרונים, נראה שצדקו הם ולא אבתנו. כדרך שצדקו גם ידידינו המשוררים הערבים בישראל שהודיעו מלכתחילה כי לא תת חגיגות היא אלהם (ואולי גם הרשימה הבאה). מרבית משוררי ארצות "העולם השלישי" אף הם לא יזכו אותנו בתשובה או שנענו — וחזרו בהם לאחר מכן, כגון אותו משורר יפאני.

○ אם בכל זאת עלה בידנו לשכנע — בדרך-כלל בשיחות אישיות ובמיכתבים — כמה מן המשוררים העלי מוניטין בינלאומיים לבוא לפסטיבל, הרי היה זה חרף נטייתם

העיתונות הישראלית לשפל חדש

שום עיתון ישראלי לא פורסם במלואו את נוסח מיכתב-ההתפטרות של שופטי פסטיבל השירה הבינלאומי, עובדה שלא מנעה בעד בעלי-טווים וכותבי מאמרי-מערכת מלצאת במיתקפה על המתפטרים. האם ידעו מה ועל מה הם תוקי-פיס? ב"מעריב" וב"דבר" פורסמו בעל ואשתו ידיעות לא בדוקות שהתגלו ככוזבות. הגדיל לעשות ה"גרזולם פוסט" שביקש להעלים מידע שאותו הפיצו באותה שעה עצמה רש-תות בינלאומיות כמו "אסושייטד פרס" בכל רחבי העולם. האם עיתונות ממוחזת, מבולבלת, המצנזרת את עצמה, עודה נאמנה ליעודה? ובעוד אלה תוקפים או משתיקים, כבר נזעקה מועצת חכמי אגודת הסופרים העבריים כדי לברר אם לא ניתן לדווג כמה דגים במים העכורים.

עם סגירת הגליון

מסתבר שאת שלא עשיתי אני עשתה מערכת הימון החיפאי בשפה הערבית אל איחיאד. הרי תגובות המשוררים הערבים בישראל ששמותיהם הפיעו ברשימה בדבר ובמערב, כפי שפורסמו באל איחיאד:

מישל חראד, נשיא אחת משתי התאחדויות הסופרים הערבים בישראל: "לפני כמה שבועות פנו אלי בקשר להשתתפות בפסטיבל. הסכמתי, אבל רק בתנאי שהפסטיבל לא יהיה בחסות ממשלת ישראל ושניתן לי האפשרות לומר בו כל מה שיש לי לומר. מובן שעכשיו, אחרי התפט-רות המשוררים היהודים, לא אשתתף."

ד"ר פארוק מואסי, סגן יו"ר התאחדות הסופרים הערבים, שאף שמו שלו הוזכר בין השי-שה: "איש לא התקשר אלי בקשר לפסטיבל ואני מתפלא איך מכניסים את שמי לדבר שאין לי שום קשר אליו. אני מברך את המשור-רים והסופרים היהודיים אשר התפטרו מהוועדה, כי הם עומרים לצידו של עמנו כאחת משעותיו הקשות."

מוחמד ע'נאיים שהשיב גם לאל איחיאד: "מה שפורסם בדבר ובמערב פשוט לא נכון. למשורר ערבי בישראל אין שירים לקרוא בפס-טיבל 40 שנה למדינת ישראל. מה שמטריד היום את המשוררים והסופרים הערבים הוא הסולד-דאריות שלהם עם מאבקם של בני עמם בשטחים הכבושים. אני מברך את נתן וך ואת נסים קלדרון והמשוררים הערבים האחרים על הצעד האמיץ והמכובד הזה."

פאהד אבו האדרה: "לא הזמנתי להש-תתף בפסטיבל ולכן מה שפורסם בעיתונים העבי-ריים אינו נכון. לפני כמה זמן שאל אותי מישל חראד לדעתי בדבר ההשתתפות והשבת לו, שאם אקבל הזמנה אשוב על כך. אך בשום מיקרה לא היבעתי הסכמה."

ג'מאל קעוואר: "אף אחד לא התקשר אתי ואני בכלל לא ידעתי על קיום הפס-טיבל ואין לי שום קשר לנושא."

נאזיר חירי: "בשעתו פנו אלי נעים עריידה ואשר רייך. היבעתי הסכמה להשתתף בתנאי שהפסטיבל לא יהיה בחסות ממשלתית וגם שיוציאו גילוי-דעת שיביע את העמדה שלנו בקשר למה שמתרחש בשטחים. מאז לא קיבלתי שום הזמנה ושום פנייה. מה שפורסם כמעריב ובדבר לא רק שאינו מדויק אלא גם מטעה."

עד כאן בקשר ליסת המשוררים הערבים שרק נתן וך מנע את השתתפותם בפסטיבל... מי שעוד נותרו לו אשליות לגבי רמתם המוסרית ואמינותם המיקצועית של כמה מן האנשים המוע-סקים בעיתונות הישראלית — מוטב שיהרהר הייהור שני.

בכך נסתיימה, מבחינתי, כל פרשת פסטיבל השירה הבינלאומי בישראל, ייערך או לא ייערך. מלאכות דוחקות יותר ממתניות לכולנו.

אבל לסיים רצוני לנצל הזדמנות זאת כדי להביע את תודתי העמוקה לכל האנשים, בהם אישים גדולים ויועצ'שם, שהתקשרו עימנו כי ימים קשים אלה כדי לחק את ידנו ולאמץ את רותנו.

אודה ולא אבוש: היינו זקוקים לתמיכתם ול-אמונם.

נתן וך ■

עושים אותם מטרה חיה לכל מטורף לאומני שעשוי לבקש להיפרע מהם בשל עמדתם זו. לא, במקום מחשבה נוראה כזאת, שאפילו לא היבעתיה עד סופה בשל רגישות הדברים, אני מעדיף לחשוב, כי רוב שנאתם של אותם שניים לאנשים ששמותיהם מעורבים בפרשת-ההתפט-רות, נתבלעה עליהם רעתם ולא ידעו ולא שקלו וידם לא חלה ולא רעה כאשר כתבו מה שכתבו. למרבה המזל, אין הדברים חמורים כפי שע-שויים היו להיות. אבל זאת, בהחלט לא בזכותם של כתבינו הוריים.

שהרי עוד בבוקרו של אותו יום השישי, שבו נתפרסמו הדברים, טילפן לביתי שבחיפה המשר-ר מחמד ע'נאיים, שעיימו עוד לא היה לי מעולם

רוברט נדר: בלי מילים

הכבוד להיפגש, אחד משני הנודעים שבין ששת המשוררים הנזכרים, והנה הדברים שרשמתי מ"פיו, מילה במילה:

"עד לפני יומיים לא ידעתי בכלל שמת-כוונים לערוך פסטיבל שירה בינלאומי בישר-אל. רק לפני יומיים נודע לי על כך כששמעתי ברדיו על ההתפטרות שלך ושל נסים קלדרון. לעצם הדבר, אין לי גם שורה אחת שאני מעוניין להקריא בפסטיבל המתכנס במלאת 40 שנה ל-1948 ובחסות ממשלת ישראל. עם כל הכבוד וכל הצינו הטוב אין לי גם שיר אחד המתאים לקריאה במעמד כזה. אשר לטענתו של (המשורר, חבר ועדת הפסטיבל ואחד המתפטרים) נעים עריידה, כי נתיי את הסכמתי להשתתף בפסטיבל — אני יכול רק לומר לך שלא דיברתי עם נעים עריידה כבר יותר משנה ולכן מובן שלא יכולתי להיות מוזמן על ידיו ולא יכולתי לענות — לא בחיוב ולא בשלילה."

עד כאן דבריו של מחמד ע'נאיים. אני עצמי לא פניתי לאיש מתחמת המשוררים הנותרים כדי לברר מה קרה כאן, שהרי ענייני שלי בפסטיבל השירה תם ברע שבו הודעתי על התפטרותי בוועדה המכינה אותו. ועם זאת, יש לי הרגשה עמומה שאם ימצא מי שיפנה אל חמשת הנותרים — מוזמנות לו עוד הפתעות מסוג זו שהופתעתי אני למישמע דבריו של ע'נאיים.

אשר למשורר נעים עריידה, לא אני אשפוט אם נהג כשורה או שלא כשורה במיקרה זה. גם אם נהג שלא כשורה — אני מציע שרק מי שישב כמותו בכלא הישראלי באשמת פעילות "פר-ליטית" (בראשית שנות ה-70) ישליך עליו את האבן הראשונה.

אני בודאי שלא אעשה כן.

גילוי-דעת זה תתמו רק שני הנזכרים מעלה. הם ואם כלבר. כל שאר המתפטרים מוועדת-הייעוץ והם מערכת הפסטיבל עשו זאת על דעתם שלהם ומתוך נימוקיהם שלהם, השונים מאוד זה מזה ובכמה מיקרים אין להם שום קשר לנימוקים המופיעים בגילוייהרעת.

דיסאינפורמציה או שקרים פשוטים

עוד אלה המומים מן "הגול העצמי" או מנערים את נוצות כתייענה שלהם מן האבק שרבק בהן במשך החודשים הארוכים של טמינת ראשיהם בחול, ושנים מן הכתבנים היותר ארסיים שרבקו כעלוקות אלה בנשורה של הספרות העברית כבר נזדרו לנסות ולשפוך את דם עמיתיהם הנקי. בשתי רשימות זהות כמעט, שהופיעו בדבר ובמעריב, נמסר לקוראים כי "שישה משוררים ערביים עמדו להופיע בפסטיבל השירה הבינלאו-מי שנתן וך גרם לביטולו". וזאת, חרף החסות הממשלתית שניתנה לפסטיבל, חסות שהפרעיה, כידוע, לעמיתיהם היהודיים האננים.

ייאמר מיד: אינני מעלה בדעתי אף לרגע כי צמדהחמד, חיים נגיד במערב ורעייתו ורדה צימרמן בדבר. שקלו ולוא לשניה אחת את אשר הם מעוללים. שהרי אם דיבריהם נכונים ומי דויקים, הינה בשעה שהם מגלים בפרהסיה את שמותיהם של אותם שישה משוררים ערביים, הם